

İmam Rəbbani həzrətləri buyurur:

“İnsanın yaradılışındakı məqsəd ona əmr olunan ibadətli yerinə yetirməkdir. İbadətli rindasından da məqsəd imanın həqiqi sayılan “yüqin” duyğusunu qazanmaqdır.

” [1]

[Haqq-Təala ayeyi-kərimədə buyurur:

“Mən cinləri və insanları yalnız Mənim ibadət etmək üçün yaratdım!” (əz-Zəriyat, 56)

İbn Abbas v bu ayeyi-kərimədə yer alan “**مَنْ عِبَادَتِي يَتَّقْ** / Mənim ibadət etmək üçün” ifadəsini; “**مَنْ عِبَادَتِي يَتَّقْ** / Məni tanıyıb bilmək üçün” olaraq təfsir etmişdir.

Məsələn, dünya şərtlərində qulun Rəbbinə ən yaxın olduğu səcdələr zahirdən baxan adama görə müəyyən fiziki hərəkət kimi görünə bilər. Lakin onun daşdığı mənə möminin alını ilahi hüzurda yerə qoyaraq səmimiyyətlə özünün qulluq, heçlik və acizlik məqamını etiraf etməsidir. Rəbbinə təslim olduğunu, Ona boyun əydiyini və bədən dili ilə “**سُبْحَانَ رَبِّيَ عِزِّي وَجَلِّي، سُبْحَانَ رَبِّيَ عِزِّي وَجَلِّي، سُبْحَانَ رَبِّيَ عِزِّي وَجَلِّي**!” deyərək Onu qəlbən də tanıdığını bəyan etməsidir.

Rəsulullah r-in əshabı namazda gözlerini səmaya qaldırırdı. Ta ki, bu ayeyi-kərimələr nazil olana qədər:

“**هَيِّئْ لِي سُبْحَانَ رَبِّيَ عِزِّي وَجَلِّي، سُبْحَانَ رَبِّيَ عِزِّي وَجَلِّي، سُبْحَانَ رَبِّيَ عِزِّي وَجَلِّي**!”. (əl-Muminun, 1-2)

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırncı dəyişikliklər 12.09.13 09:39

Bu ayələrin nazil olmasından sonra səhəbələr (böyük bir xüsu ilə) başlarını önlərinə əyməyə başladılar. [2]

Çünki beləliklə namaz ibadətində həqiqətdə dərinləşərək ilahi qüdrət və əzəmət qarşısında öz heçlik, yoxluq və acizliklərinin idrakı içində, qulluqlarını Haqqa ərz edə bilməyin irfanına nail oldular.

Məhz ibadət və qulluğun məqsədi bu cür duyğularla mərifətullaha nail olmaq, Allahı qəlbən tanıya bilməkdir. Beləliklə “yəqin” şüuruna, yeni şəkk-şübhədən təmizlənmiş, həqiqi bir imana sahib olmaqdır. “Ehsan” mərtəbəsinə yüksəlmiş bir könüllə, yeni Allahı görmüş kimi qəti bir imanla yaşamaqdır. Hər an ilahi kameraların nəzarəti altında olduğumuz həqiqətinin qəlblərimizdə şüur və idrak halına gəlməsidir. Arif bir mömin üçün həyatda qulluqdan daha böyük bir məqsəd, və qulluqdan daha ülvi bir əməl yoxdur. Necə ki, **Rəsulullah** r “hökmədar peyğəmbər”, yoxsa “qul peyğəmbər” olmaq xüsusunda sərbəst buraxılmış və

“qul pey

ğ

mb r”

olmağı seçmişdir.

[3]

O, bu seçimiylə Haqqa qulluğun qazandıracağı səadət və səltənətin, dünyəvi səltənətlərin verə biləcəyi səadətlə müqayisə edilə bilməyəcək qədər üstün, qiymətli və əbədi olduğuna işarə etmişdir.

Həqiqətən bir insana bütün dünyanı versələr və insan orada min il yaşasa, nə fayda! Sonunda gedəcəyi yer quru toprağın qoynundakı dar çuxur deyilmi? Üstəlik axirətin sonsuzluğu qarşısında dünya həyatı dəryadan bir damla kimidir.

O halda “həyat nədir?” sualına cavab olaraq yalnız torpağın rütubəti və məzar daşlarının sərt üzü yüksələcəksə, belə bir qəflətlə ziyan edilmiş qısaciq bir fani həyatdan daha acı nə ola bilər?..

Ayeyi-kərimədə buyrulur:

“Onu (qiyaməti) gördükəri gün (dünyada və ya qəbir evində) yalnız bir axşam, yaxud bir səhər qaldıqlarını sanacaqlar!”(ən-Naziat, 46)

Ona görə də bu qısa dünya həyatını əbədi həyatın səadət sərmayəsinə çevirməkdən daha ağıllı bir yaşayış ola bilməz. Bunun yolu da bizə əmr olunduğu kimi Haqqa qulluq istiqamətində olmaqdır.

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırncı dəyişikliklər 12.09.13 09:39

Necə ki, bu həqiqəti dilə gətirmək üçün hikmət əhli belə demişdir:

“Dünya bir anlıq zamandır, o qısa anı da ibadətə keçirməyi çalış!” [4]

Abdullah Dəhlivi həzrətində:

“Dünya həyatı bir gündür, o bir gündə də oruc tutmalıyıq.”^[5] buyuraraq, bu fani ömrümüzdə riyazət halında yaşayıb özümüzü haramlardan və şübhəliyərdən qorumalı olduğumuzu və bütün cəhdlərimizi Haqqa qulluq istiqamətinə yönəltməyimizin vacibliyini vurğulamışdır.

Digər tərəfdən hər ibadət –layiqincə ifa edildiyi təqdirdə- qulu Haqqa yaxınlaşdıran, imanı qüvvətləndirən, qəlbi şəkk və şübhədən təmizləyərək gerçək hüzura qovuşdıran mənəvi bir qıdadır.

İman bir işıq qaynağına bənzəyir. Nəfsani və şeytani küləklər, bu işığı söndürmək üçün ömür boyu hər fürsətdə əsib coşar. Məhz ibadətə iman işığını bu mənfi küləklərə qarşı qoruyan bir fanus kimidir.

Bu səbəbdən ibadətə nə qədər xalis niyyətlə və məqbul bir keyfiyyətdə ifa edilərsə, qəlbəki imanın nuru da bir o qədər güclü və parlaq olar.

Sami Əfəndi həzrətləri ibadət və itaətin bərəkətiylə sarsılmaz imana qovuşan möminlərin qəlbi səviyyələrini bu təşbehlə izah etmişdir:

“İstiqamət sahibi olan bir mömin dağ kimi müstəqim olmalıdır. Çünki dağın dörd əlaməti var:

1) İstidən ərimez,

2) Soyuqdan donmaz,

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırını dəyişikliklər 12.09.13 09:39

3) Küləkdən yıxılmaz,

4) Səl aparmaz.” [\[6\]](#)

[Yeni bütün mənfi şərtlərə rəğmən iman gücünü mühafizə edir.]

İmam Rəbbani həzrəti buyurur:

“Məhbətlər hiyləyi yer yoxdur. Çünki sevgi artır sevgiliyə könlü vermişdir və aşiq olduğu üçün ona müxalif davranmaz. Sevgilinin müxalif olduqlarına da əsla meyl edilməz. Onlara heç bir şükətlə yanaşmaz.” [\[7\]](#)

[Haqqə iman dərin və geniş məhəbbətdir. Məhəbbət qəlbə eməldir. Hər üzvün iradəsi var, lakin qəlbə yoxdur. Heç bir şey ona zorla sevdinlə bilməz. Həmçinin zorla heç nəyə nifrət də etdirlə bilməz.

Bu səbəblə gerçək bir mömin imanın məkanı olan qəlbini Allahın sevmədiklərindən qoruyur, onlara meyl etməz. Çünki həm Allahı sevdini söyləyib, həm də Onun sevmədiklərinə meyl etmək heçqı iman ilə uzlaşmaz.

Hizret Peyğəmbər:

“İnsan sevdini illə bərabərdir” [\[8\]](#) buyurmuşdur. Öz-özümü düşünməliyə ki, görəsən, könlümüz nə qədər Allahla birləkdədir? Nə qədər Resulullah r-ə birləkdədir? Nə qədər Allah və Resulun sevdikləriylə birləkdədir? Bunun müqabilində nə qədər nəfsani arzularla birləkdədir? Nə qədər Allah və Resulun düşmənlərinə, günahların cazibələrinə, şeytanı tələlərə meyl edir?

Əsl məhəbbətdə sevmə sevdini sevdiklərini də sevar, sevmədiklərindən isə nifrət edər. Allah və Resulu sevmə comerdlik, edeb, həya, şafqət, mərhəmət və bağışlamaq kimi gözəl xüsusiyyətləri də sevar. Bunun müqabilində, həyasızlıq, pislilik, xesilik, zülm və haqsızlıq kimi çirkin xüsusiyyətlərdən də nifrət edər. Çünki heçqı məhəbbət sevmə sevilən arasındakı müstəqillikdən qaynaqlanır. Heçqı bir sevgidə sevilən xüsusiyyətləri sevmə sirayət edər. Məhəbbət sevilən, sevmə öz xüsusiyyətlərini görməsiylə artar.

Məsələn, Resulullah r- in nümunəvi əxlaqı ən yüksək səviyyədə Hz. Əbu Bəkrə sirayət etmişdir. Çünki Allah Resulu nə çox sevir. Onda fani olan səhabə Əbu Bəkir v-dir. Ona görə də Həzret Əbu Bəkrə baxdığımız zaman Allah Resulun əxlaqını seyr edirik.

Osman NURİ TOPBAŞ/ HAQQ DOSTLARINDAN HİKMƏ TLƏR

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırını dəyişikliklər 12.09.13 09:39

Yeni "Mən Allah və Rəsulunu sevirəm" deməklə iş bitmir. Sevirsək, mərhəmətimiz nə qədər, şəfqətimiz nə qədər, əxlaqımız hansı səviyyədedir? Rəsulullahın xüsusiyyətlərindən nə qədərə sahibik? Eqlizmdən xilas ola bilirikmi? Ümmətin dərcləriylə dərclənən, qaybkeş bir ruha sahibikmi? Sevgimiz hal və davranışlarımızı əks etdirirmi? Yoxsa sevgimiz yalnız sözədə qalan quru bir iddiadan ibarətdir?!

Həmçinin "Mən Qurani sevirəm" demək də kifayət etmir. Qurani əxlaq bizə nə qədər sirayət edir? Quran hökmləriylə nə qədər əməl edə bilirik? Uşaqlarımızı nə qədər Quran kurslarına göndərüb onlara Quran irləfini və əxlaqını qazandıra bilirik? Qiyamət günündə Qurani bizə şəfaətçi, ya da -laqeydliyimiz səbəbiylə- şikayətçi olacağını nə qədər təfəkkür edə bilirik? Mehiz bu kimi sualları tez-tez özüümüze verməliyik...

Haqqı sevginin tərəzişini fəda edərkən, fəda etməyən quru sözlər heç bir mənə ifadə etməz. Mövlana həzrətləri sevdini iddia edib, lakin onun haqqıqətindən fərsax-fərsax uzaq olan qatillərə:

"Sözün mənə əli əli olmayın!" deyərək xəbərdarlıq etmişdir.

Vətənin sevən bir insan belə, ondan bir az uzaq qalsın, dərhal havasının, suyunun, torpağının həsrətini çəkir. Hətta vətəni səhra kimi quru torpaq da olsa, yəne özündə oraya həsrət duyur. Vətənin hər cəhəti ilə qəlbi bir bədi var. Haqqı bir sevgi də beledir.

Yəne Mövlana həzrətləri Məsnəvisində bir hekayə nəql edir:

Leylin eşqindən səhraya düşən Məcnun bir gün ağzının suyu axan, tükü tükümüş bir i tumarı sayır, şəfqətlə oxşayır və gözələrindən öpür. Məcnunu bu ilə göstərdiyi həddən artıq yaxınlıqdan ötrü qınayırlar. O isə:

"- Siz ona mənim gözümle baxsaydınız, nə üçün belə etdiyimi anlayardınız. Çünki o, Leylinin kəndinin iştiridir. Bu qədər kənd ola-ola gedib Leylinin kəndini özünə yurd edib, oranın gözetçisi olub. Mən onu necə sevməyə bilərəm!.." deyir.

Xülasə, Allah və Rəsulunun sevdini hər bir əməlin hal və rəftarlarımızı əks etdirməsi lazımdır. Bunun üçün Haqq dostları yeyib-çimələrindən tutmuş oturub-durmalara qədər hər xüsusda Quran və Sünneyə tabe olmaqdan tərifi imkansız mənəvi ləzzət duymuqlar.

Digər tərəfdən haqqı bir sevgi sevilənin sevdiklərini də sevir, sevmədiklərini sevməməyi tələb etdiyi üçün, biz də Allahı və Rəsulunu seviriksə, Allah üçün sevir yəne Allah üçün nifrət etməyi, şəxsiyyət və xarakterimizin əsl xüsusiyyəti halına gətirməliyik. Layiq olana məhəbbət bəsləməli, haqq edənə, yeni Allahın,

Rəsulunun, İslamın və müsəlmanların düşmənlərindən nifrət etməliyik.

Necə ki, Hz. Peyğəmbərin emisi olmasına baxmayaraq, küfrdəki qətiyyət və israr səbəbiylə Əbu Ləhəbe Təbbət surəsində Allah-Taala tərəfindən lənət edilmiş olması bu haqqətin ən canlı misallarından biridir.

Osman NURİ TOPBAŞ/ HAQQ DOSTLARINDAN HİKMƏ TLƏR

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırını dəyişikliklər 12.09.13 09:39

Bu səbəbdən Allah və Rəsulunun özümüzdü düşmənlərini mədh etməkdən, onlara ən kiçik bir iltifat nəzəriylə baxmaqdan belə qorunmalıyıq. Çünki bu baxışlar onların etibarını artıracağı üçün Allahın qəzəbinə səbəb olar.

Allah üçün nifrət xüsusunda sərgiləməli olduğumuz rəftara dair bu hədisi-şərif bir misal təqvil edir:

"Münafiqün əli və ayaqları deməli yəni, əli və ayaqları qəbul edən, lakin ürəyi və qəlbi Allahın Rəsuluna qarşı düşmənlikdə olanlardır. Onların ürəkləri Allahın Rəsuluna qarşı kəməş olarlar." (Əbu Davud, Ədəb, 83; Əhməd bin Hanbel, V, 346)

İmam Rəbbani hişriyyəni buyurur:

"Ey qardaşım! İki məsələni düşün. Birincisi, şəhəri tərk etməyi düşün. İkinci, Allahın Rəsuluna qarşı qəzəblənməyi düşün. Bu ikisi olduqdan sonra minlərlə qarənliq çöksün. Əli və ayaqları qəbul edən, lakin ürəyi və qəlbi Allahın Rəsuluna qarşı düşmənlikdə olanlardır." (Əbu Davud, Ədəb, 83; Əhməd bin Hanbel, V, 346)

Fəqih-i Allah qorusun- bu iki xüsusdan birində nöqsanlıq zühur edərsə, insan daima zikr və mürəqibə halında da olsa, bu xüsrən üzünə xüsrəndir. Zira onun zikr halı istidradir. Əli və ayaqları qəbul edən, lakin ürəyi və qəlbi Allahın Rəsuluna qarşı düşmənlikdə olanlardır.

Allah-Təalaya can dənirdi. Nə yəni, Allahın Rəsuluna qarşı düşmənlikdə olanlardır. Çünki bunlar işin əslində qurtuluşun ana xəttindədir." (Əbu Davud, Ədəb, 83; Əhməd bin Hanbel, V, 346)

[Mömin Allah Rəsulu və Onun vəsiyəti olan əlim və əyl fəvvalarını bəndən gətirməyə cəhd göstərməlidir. Bu təqdirdə ən qərarlıq yoldan belə salamətə qərarlaşdırmaq əbəd saadət qərarına gətirəcəkdir. Əks halda, rəhbərlik bir insan, sükmən oreq bir gəmi kimidir. O da hər külləyi apardığı tarafa doğru yel alır, lakin marçla gədən doğru yelə heç cür təpə bilməz. Üstəlik məchul bir girdətdə həlak olmaqdan da xilas ola bilməz.]

O halda mömin heç bir zaman öz həkim gəzəli gətirməməli, zənninə əsaslanaraq qərarlaşdırmaq saymamalıdır. Dəim bir istiqamət əynəsində vəziyyətləri nəzərdən keçirib səhərlərini düzəlməyə çalışmalıdır. Hələni seyr edib özünə nəzər verməyi istiqamət əynəsi ilə Qurtuluşun cəhri təfəvvül olan Hz. Peyğəmbər və Onun ruhu bəndən zənnə qədar ayırtmaq həssaslığıyla yaşayın, peyğəmbər vəsiyyəti möjdü kamillərdir.

Nəce ki, bir nəslə 500 kitab oxuyaraq özünü mələkə edə bilməyən kimi, heç bir insan da 500 kəlməni oxuyaraq öz-özünə mələkə ola bilməz. Çünki, tələbbün və ucub kimi nəsləni vəsiyyətlərdən xilas ola bilməz. Həkimir belə, vəsiyyətlərdə bəqə bir həkim tərəfindən müalicə olunur. Heç bir həkim də özünə əd və məsləhət hökmü verə bilməz. Bəqə bir həkimin hözürünə qərar məcburiyyətdir.

Məhz bu səbəbdən ki, mənən kaməllə gətirmək üçün bir möjdü kaməlin rəhbərliyinə təbə olmaq lazımdır. Həzret Məvlana -quddisə sənəh- peyğəmbər vəsiyyəti bir möjdü kaməlin mənası təbiiyəsinə girməyin nəfə mənasını əyməz, heçqət və mərifətə nəli olmaq üçün nə qədər möhdüm olduğunu bəle fəde buyurur:

"Bir bəqə bəqə bir bəqə olmaqdan öz səpmən neci? yəni bə? Sən gət, öz yaralarım bir kəhül cə? məh nə gətirir? Sən onları öz-özünə müalicə edib bəhəni zəh..."

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırını dəyişikliklər 12.09.13 09:39

"Qəyri" və digər v-i əlifbədəki əriqlərin əlifbədəki yazılışları, məna və ya məna qatılığı haqqında əlavə məlumat üçün bu veb-sayta baxın.

Nəzi, R. Kəmalət - v-i tərcüməçisi:

"Mənəvî mənəvîyə gəlmədi" - v-i tərcüməçisi: bu əsərin mənasını, tərcüməsini və ya başqa məlumatları əldə etmək üçün bu veb-sayta baxın.

Dünya kitabları, jurnallar və digər mənbələrdən tərcümə edilmiş mətnlərə əsasən hazırlanmışdır. Əgər tərcümədə dəyişikliklərə ehtiyac duyulursa, bu veb-sayta baxın.

Nəzi, R. Kəmalət

Nəzi, R. Kəmalət

"Mənəvî mənəvîyə gəlmədi" - v-i tərcüməçisi: bu əsərin mənasını, tərcüməsini və ya başqa məlumatları əldə etmək üçün bu veb-sayta baxın.

Nəzi, R. Kəmalət

Nəzi, R. Kəmalət

Dünya kitabları, jurnallar və digər mənbələrdən tərcümə edilmiş mətnlərə əsasən hazırlanmışdır. Əgər tərcümədə dəyişikliklərə ehtiyac duyulursa, bu veb-sayta baxın.

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırncı dəyişikliklər 12.09.13 09:39

Osman Nuri Topbaş

Osman Nuri Topbaşın əsərləri Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən qorunmuşdur. Bütün hüquqlar qorunmuşdur.

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırncı dəyişikliklər 12.09.13 09:39

Yazan redaktor

11.09.13 12:10 - axırncı dəyişikliklər 12.09.13 09:39
